

ЗАХТЕВ
ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОЈ
ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Шифра за идентификацију дисертације _____

Шифра УДК (бројчано) 330.542:330.45/.46:005.56/.591

Веб адреса на којој се налази извештај Комисије о урађеној докторској дисертацији:

СТРУЧНОМ ВЕЋУ ЗА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Молим да у складу са чл. _____ Закона о високом образовању и чл. 48 Статута Универзитета дате сагласност на извештај комисије о урађеној докторској дисертацији:

Назив дисертације: **Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије**
Научна област УДК(текст): **Економија, Менаџмент и пословна економија**
Ментор и састав комисије за оцену дисертације:

1. Др Славица П. Петровић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, научна област Економске науке, ужа научна област Менаџмент и пословна економија;
2. Др Зора Арсовски, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, научна област Економске науке, ужа научна област Статистика и информатика;
3. Др Марко Бацковић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Београду, научна област Економске науке, ужа научна област Статистика и математика.

Главни допринос дисертације: Докторска дисертација мр Дејане Златановић је значајна у научном и практичном смислу, посебно, у области *systems science*-а и критичког *management science*-а, којој у нашој академској заједници није посвећена примерена пажња. Дисертација поседује релевантан теоријско-методолошки и апликативни допринос системској концептуализацији, развоју и примени холистичких инструмената креативног управљања проблемским ситуацијама пословне економије. Са научног становишта, докторска дисертација својим интердисциплинарним истраживањем и утврђеним резултатима експлицитно доприноси: а) унапређивању разумевања неопходности, услова, начина и домета холистичког концептуализовања сложених и плуралистичких управљачких проблема у предузећима, б) ширењу и продубљивању знања о теоријским фундаментима, методолошко-методским развојима интерпретативних и функционалистичких системских методологија структурирања проблемских ситуација пословне економије, предностима и мањкавостима њихове индивидуалне употребе, в) генерисању нових увида и сазнања о оправданости, претпоставкама, начинима, предностима и ограничењима комбиноване употребе системских приступа менаџменту у предузећима, г) идентификовању отворених теоријско-методолошких проблема, релевантних за будућа истраживања. Практични значај и допринос дисертације резултирају из оригиналног емпиријског истраживања комплементарног коришћења интерпретативних (МСС, ИТСП) и функционалистичких системских методологија (СД и ОК) у предузећима у Републици Србији. Презентирана истраживања и резултати су у функцији развоја односне научно релевантне проблемске области, и пружања подршке менаџерима у унапређивању процеса управљања предузећима у савременим условима пословања.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме и име кандидата: **Златановић Дејана**

Назив завршеног факултета: **Економски факултет Универзитета у Крагујевцу**

Одсек, група, смер: **Менаџмент**

Година дипломирања: **2001.**

Назив магистарског рада, односно докторског студијског програма: **Кибернетско структурирање управљачких проблемских ситуација**

Научно подручје: **Економија, Менаџмент и пословна економија**

Година одбране: **2008.**

Факултет и место: **Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац**

Број публикованих радова: (навести рад који се тражи из члана 9. овог правилника) **Укупно 19 публикованих радова (два у категорији М51, два у категорији М52, два у категорији М45, десет у категорији М63, два у категорији М64, и један који није категорисан):**

- Златановић, Д. (2014). Интерпретативна системска методологија у управљању проблемским ситуацијама локалне привреде. У Љ. Максимовић и Н. Станишић (ред.), *Стање и перспективе економског развоја града Крагујевца* (283-295), Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, УДК 005.31:005.7, 005.336.1, COBISS.SR-ID 513332828, ISBN 978-86-6091-048-8, (М45)
- Златановић, Д. (2013). Дијалектички приступ управљању проблемским ситуацијама у организацијама. У В. Бабић и М. Ђорђевић (ред.), *Карактеристике, концепти и изазови менаџмента у савременим условима пословања* (321-345), Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, УДК 519.8, COBISS.SR-ID 513201500, ISBN 978-86-6091-041-9 (М45)
- Златановић, Д. (2013). Комбиновано коришћење системских методологија – критички прилаз управљању проблемским ситуацијама, *Зборник радова XL Симпозијума о операционим истраживањима - SYM-OP-IS' 2013*, Златибор, 8-12. септембар 2013, Факултет Организационих наука Универзитета у Београду, Београд, едитори: Милан Мартић, Мирко Вујошевић, Драгана Макајић-Николић, Марија Кузмановић, Гордана Савић, стр. 636-641. УДК 519.8:005.7, COBISS.SR-ID 513358684, ISBN 978-86-7680-286-9 (М63)
- Златановић, Д. (2012). Модел система способног да опстане у (ре)дизајнирању организације - Студија случаја = Viable system model in (re)designing an organization - Case study. *Економске теме*, Економски факултет Универзитета у Нишу, бр. 1 (2012), стр. 101-120. УДК 330.46, COBISS.SR-ID 512972636, ISSN 0353-8648 (Printed Issue), ISSN 2217-3668 (Online Issue) (М51)
- Златановић, Д. (2012). Модели Системске динамике у решавању управљачких проблема = System dynamics models in management problems solving. *Економски хоризонти*, Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, бр. 1 (2012), стр. 23-36. doi: 10.5937/econhor1201023Z. УДК 005.5:519.87, 005.521, COBISS.SR-ID 190824972, ISSN 1450-863X e-ISSN 2217-9232 (М52)
- Златановић, Д. (2010). Комбиновано коришћење Системске динамике и Организационе кибернетике у решавању управљачких проблема - донети и ограничења. *Пословна економија*, бр. 2 (2010), стр. 259-288. УДК 005.9:007, COBISS.SR-ID 512715356, ISSN 1820-6859 (М51)
- Златановић, Д. (2010). Структурирање управљачких проблемских ситуација Методологијом софтверских система. *Економски хоризонти*, бр. 2 (2010), стр. 95-112, УДК 005.31:005.7, 005.336.1, COBISS.SR-ID 179607820, YU ISSN 1450-863X (М52)

Назив и седиште организације у којој је кандидат запослен: **Економски факултет Универзитета у Крагујевцу**

Радно место: **асистент на наставним предметима Економска кибернетика и Теорија система - примена у пословној економији**

**ПОТВРЂУЈЕМО ДА КАНДИДАТ ИСПУЊАВА УСЛОВЕ УТВРЂЕНЕ ЧЛ. ___ ЗАКОНА О
ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ЧЛ. 48 СТАТУТА УНИВЕРЗИТЕТА
У КРАГУЈЕВЦУ**

У прилогу Вам достављамо: **Извештај комисије о оцени урађене докторске дисертације;
Одлуку Наставно-научног већа Факултета о прихватању Извештаја
комисије о урађеној докторској дисертацији**

Крагујевац, 22. децембар 2014.
(место и датум)

ДЕКАН ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА
Проф. др Љиљана Максимовић

Љ. Максимовић

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Предмет: Извештај Комисије о оцени докторске дисертације

Одлуком Наставно-научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, број 3460/8-2 од 03.12.2014, именовани смо за чланове Комисије за писање Извештаја о оцени докторске дисертације под насловом: **Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије**, докторанда **мр Дејане Златановић**.

На основу увида, и свеобухватне и детаљне анализе урађене и предате докторске дисертације, Комисија за писање Извештаја о оцени докторске дисертације и за њену јавну одбрану подноси Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ПОДАЦИ О ДОКТОРАНДУ

1а. Основни биографски подаци

Дејана Златановић је рођена 29.01.1977, у Крагујевцу, где је завршила основну школу, као носилац дипломе 'Вук Караџић', и Другу гимназију, са одличним успехом. Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, смер Менаџмент, уписала је академске 1996/1997. Дипломирала је у року, 22.02.2001, са просечном оценом 9,12. Дипломски рад из наставног предмета Економска кибернетика, на тему: Дијагноза и редизајн Система Способног да Опстане - Кибернетска концептуализација управљачких проблемских ситуација, одбранила је са оценом 10. Последипломске студије на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, смер Менаџмент, група Квантитативне методе, уписала је академске 2001/2002. Испите предвиђене наставним планом положила је са просечном оценом 10,00. Магистарску тезу под насловом Кибернетско структурирање управљачких проблемских ситуација, успешно је одбранила 24.06.2008, на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу. Докторску дисертацију под насловом: Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије пријавила је 26.01.2011, на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу.

Мр Дејана Златановић је запослена на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, од 03.09.2001, као асистент-приправник на наставном предмету Економска кибернетика. Од академске 2002/2003, изводи(ла је) вежбе и из наставних предмета Наука о менаџменту и Теорија система - примена у пословној економији. У академској 2013/2014, на Дипломским академским студијама Факултета, изводила је вежбе на наставном предмету Методологија научно истраживачког рада. У звање асистента на наставним предметима Економска кибернетика и Теорија система - примена у пословној економији, ужа научна област Менаџмент и пословна економија, изабрана је 05.02.2009, а реизабрана 05.02.2012, на одређено време од три године, са пуним радним временом.

Основне области научно-истраживачког рада мр Дејане Златановић су: кибернетски приступ бављењу комплексним проблемима пословне економије, системска концептуализација и креативно управљање сложеним и вишезначним проблемским ситуацијама у предузећима, системске методологије структурирања управљачких проблемских ситуација у организацијама.

У циљу научног усавршавања, боравила је на Економско пословном факултету Универзитета у Марибору, Словенија, у периоду 15.11. 2013 - 15.12.2013, као учесник у програму размене на основу Билатералног уговора о сарадњи између Универзитета у Крагујевцу, Република Србија и Универзитета у Марибору, Словенија.

Говори и служи се француским и енглеским језиком. У раду користи MS Office (Word, Excel, Power Point и Acces).

Активно учествује у различитим активностима релевантним за функционисање Факултета. Од октобра 2005. до октобра 2009, мр Дејана Златановић је била секретар Катедре за менаџмент и пословну економију Факултета Члан је Организационог одбора треће Међународне научне конференције Contemporary Issues in Economics, Business and Management (EBM 2014).

16. Научно-истраживачки рад докторанда

Докторанд, мр Дејана Златановић, је магистар економских наука. У свом досадашњем научно-истраживачком раду, бавила се различитим релевантним питањима системског реконцептуализовања и структурирања управљачких проблемских ситуација у пословној економији. Резултате својих научних и стручних истраживања у научној области Економија, ужа научна област Менаџмент и пословна економија, у којој је урадила докторску дисертацију, мр Дејана Златановић је публиковала, као чланке, у научним часописима, радове у тематским зборницима, односно, као реферате и саопштења на научним конференцијама и симпозијумима.

О научно-истраживачком раду докторанда, мр Дејане Златановић, непосредно сведоче њени ауторски научно-истраживачки радови:

Радови у водећем часопису националног значаја (M51)

Златановић, Д. (2010). Комбиновано коришћење Системске динамике и Организационе кибернетике у решавању управљачких проблема - донети и ограничења. *Пословна економија*, бр. 2 (2010), стр. 259-288. УДК 005.9:007, COBISS.SR-ID 512715356, ISSN 1820-6859

Златановић, Д. (2012). Модел система способног да опстане у (ре)дизајнирању организације - Студија случаја = Viable system model in (re)designing an organization - Case study. *Економске теме*, Економски факултет Универзитета у Нишу, бр. 1 (2012), стр. 101-120. УДК 330.46, COBISS.SR-ID 512972636, ISSN 0353-8648 (Printed Issue), ISSN 2217-3668 (Online Issue)

Радови у часопису националног значаја (M52)

Златановић, Д. (2010). Структурирање управљачких проблемских ситуација Методологијом софтверних система. *Економски хоризонти*, Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, број 2 (2010), стр. 95-112. УДК 005.31:005.7, 005.336.1, COBISS.SR-ID 179607820, YU ISSN 1450-863X

Златановић, Д. (2012). Модели Системске динамике у решавању управљачких проблема = System dynamics models in management problems solving. *Економски хоризонти*, Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, бр. 1 (2012), стр. 23-36. doi: 10.5937/econhor 1201023Z. УДК 005.5:519.87, 005.521, COBISS.SR-ID 190824972, ISSN 1450-863X, e-ISSN 2217-9232

Радови у тематском зборнику националног значаја (M45)

Златановић, Д. (2013). Дијалектички приступ управљању проблемским ситуацијама у организацијама. У В. Бабић и М. Ђорђевић (ред.), *Карактеристике, концепти и изазови менаџмента у савременим условима пословања* (стр. 321-345), Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, УДК 519.8, COBISS.SR-ID 513201500, ISBN 978-86-6091-041-9

Златановић, Д. (2014). Интерпретативна системска методологија у управљању проблемским ситуацијама локалне привреде. У Љ. Максимовић и Н. Станишић (ред.), *Стање и*

перспективе економског развоја града Крагујевца (стр. 283-295), Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, УДК 005.31:005.7, 005.336.1, COBISS.SR-ID 513332828, ISBN 978-86-6091-048-8

Саопштења са скупова националног значаја штампана у целини (M63)

Радосављевић, Д. (2002). Кибернетска концептуализација дијагнозе и редизајна организације. *Зборник радова VIII-ог међународног Симпозијума Факултета организационих наука: Менаџмент у новом окружењу*, SymOrg 2002, Златибор, 02-05. јун 2002, Факултет Организационих наука Универзитета у Београду, Београд, за издавача: Невенка Жаркић Јоксимовић, стр. 353-359. УДК 005.7, 330.46, 331.1, COBISS.SR-ID 512599900

Златановић, Д. (2004). Системска концептуализација структуре капитала предузећа. *Зборник радова IX-ог међународног Симпозијума Факултета организационих наука: Менаџмент-кључни фактори успеха*, SymOrg 2004, Златибор, 06-10. јун 2004, Факултет организационих наука Универзитета у Београду, Београд, 1 ел. оптички диск, (CD-ROM), УДК 519.8, 007 COBISS.SR-ID 512601180 ISBN 86-7680-022-7

Златановић, Д. (2005). Методологија *софт* система у дизајнирању информационих система. *Зборник радова XXXII-ог Симпозијума о операционим истраживањима*, SYM-OP-IS' 2005, Врњачка Бања, 27-30. септембар 2005, Центар за издавачку делатност Економског факултета Универзитета у Београду, Београд, едитори: Јово Вулета, Марко Бацковић, стр. 377-380, УДК 658.5:004.4, COBISS.SR-ID 512515164 ISBN 86-403-0685-0

Златановић, Д. (2006). Модел система способног да опстане у (ре)дизајнирању организације. *Зборник радова XXXIII-ег Симпозијума о операционим истраживањима*, SYM-OP-IS' 2006, Бања Ковиљача, 03-06. октобар 2006, Институт Михајло Пупин, Београд, едитор: Драган Радојевић, стр. 361-364. УДК 005.7, 330.46, 331.1, COBISS.SR-ID 512600156, ISBN 86-82183-07-2

Златановић, Д. (2008). Организациона кибернетика у управљању развојем организације. *Зборник апстраката XI-ог међународног Симпозијума Факултета организационих наука: Менаџмент и друштвена одговорност*, SymOrg 2008, Београд, 10-13. септембар 2008, Факултет организационих наука Универзитета у Београду, Београд, за издавача: Невенка Жаркић Јоксимовић, стр. 340-341. *Зборник радова* Симпозијума 1 ел. оптички диск, (CD-ROM), УДК 005.7, 330.46, 331.1, COBISS.SR-ID 512601436, ISBN 978-86-7680-160-2

Златановић, Д. (2009). Могућа подручја и евалуација примене методологија структурирања проблемских ситуација. *Зборник радова XXXVI-ог Симпозијума о операционим истраживањима*, SYM-OP-IS' 2009, Ивањица, 22-25. септембар 2009, Математички институт САНУ, Београд, едитори: Ненад Младеновић, Драган Урошевић, стр. 427-430. УДК 519.8, 007, COBISS.SR-ID 512601692, ISBN 978-86-80953-43-4

Златановић, Д. (2010). Методологија *софт* система у процесу креирања организационих знања. *Зборник апстраката XII-ог Симпозијума Факултета организационих наука: Организационе науке и менаџмент знања*, SymOrg 2010, Златибор, 9-12. јун 2010, Факултет организационих наука Универзитета у Београду, Београд, едитор: Весна Дамњановић, стр. 30. *Зборник радова* Симпозијума, 1 ел. оптички диск (CD-ROM), УДК 005.31:005.7, 005.336.1, COBISS.SR-ID 512601948, ISBN 978-86-7680-215-9

Златановић, Д. (2010). Дијаграми са узрочним петљама као инструменти Системске динамике у решавању управљачких проблема. *Зборник радова XXXVII-ог Симпозијума о операционим истраживањима*, SYM-OP-IS' 2010, Тара, 21-24. септембар 2010, Медија центар "Одбрана", Београд, едитор: Божидар Форца, стр. 515-518. УДК 005.9, 330.46, 331.1, COBISS.SR-ID 512563548, ISBN 978-86-335-0299-3

Златановић, Д. (2011). Идентификовање и тестирање стратегијских претпоставки - системска методологија одређивања пословних стратегија. *Зборник радова XXXVIII-ог Симпозијума о операционим истраживањима*, SYM-OP-IS' 2011, Златибор, 04-07. октобар 2011, Центар за издавачку делатност Економског факултета Универзитета у Београду,

Београд, едитори: Јово Вулета, Марко Бацковић, Зоран Поповић, стр. 525-528. УДК 005.3, COBISS.SR-ID 514794906, ISBN 978-86-403-1168-7

Златановић, Д. (2013). Комбиновано коришћење системских методологија - критички прилаз управљању проблемским ситуацијама. *Зборник радова XL Симпозијума о операционим истраживањима - SYM-OP-IS' 2013*, Златибор, 8-12. септембар 2013, Факултет Организационих наука Универзитета у Београду, Београд, едитори: Милан Мартић, Мирко Вујошевић, Драгана Макајић-Николић, Марија Кузмановић, Гордана Савић, стр. 636-641. УДК 519.8:005.7, COBISS.SR-ID 513358684, ISBN 978-86-7680-286-9

Саопштења са скупова националног значаја штампана у изводу (М64)

Златановић, Д. (2003). Структурирање проблемских ситуација интерактивним планирањем. *Зборник радова XXX-ог Симпозијума о операционим истраживањима, SYM-OP-IS' 2003*, Херцег Нови, 30.09 - 03. 10.2003, Математички институт САНУ, Београд, едитори: Ненад Младеновић, Ђорђе Дугошија, стр. 436. УДК 519.8, COBISS.SR-ID 512600412, ISBN 86-80593-33-8

Златановић Д. (2007). Организациона кибернетика у концептуализацији и управљању комплексношћу. *Зборник радова XXXIV-ог Симпозијума о операционим истраживањима, SYM-OP-IS' 2007*, 16-19. септембар, Златибор, Факултет организационих наука Универзитета у Београду, Београд, едитори: Мирјана Чангаловић, Милија Сукновић, стр. 491. УДК 519.8, 007, COBISS.SR-ID 512600668, ISBN 978-86-7680-124-4

Рад у часопису који није на листи Матичног одбора за друштвене науке

Радосављевић, Д. (2001). Приказ књиге: Петровић, С.П., *Системско мишљење, Системске методологије*. Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2001, *Пословна политика*, 2001, бр. 0350-2236, Београд, стр. 80. УДК 007:005, COBISS.SR-ID 93933058, ISSN 0350-2236

Магистарска теза (М72):

Златановић Д. (2008). Кибернетско структурирање управљачких проблемских ситуација. Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, 143 стране, УДК 005.5(043.2), 007(043.2), COBISS.SR-ID 514293397

2. ПРИКАЗ СТРУКТУРЕ И САДРЖАЈ УРАЂЕНЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.а Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација докторанда, мр Дејане Златановић, магистра економских наука, насловљена је: **Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије**. Дисертација је написана на IX + 331 страна, компјутерски обрађеног текста (формат А4, стандардни проред и величина слова). Након апстрактa на српском и енглеском језику, дисертација обухвата: Увод (8 стр.), пет аргументовано повезаних делова: I део: Системски приступ бављењу проблемима пословне економије (50 стр.), II део: Методолошке димензије комбинованог коришћења Методологије *soft* система (МСС) и Системске динамике (СД) у предузећима (73 стр.), III део: Методолошки аспекти комбиноване употребе Методологије идентификовања и тестирања стратегијских претпоставки (ИТПС) и Организационе кибернетике (ОК) у пословној економији (70 стр.), IV део: Могућа комбинована употреба МСС-а и СД у предузећима у Републици Србији (47 стр.), V део: Могуће комбиновано коришћење ИТПС-а и ОК у предузећима у Републици Србији (41 стр.), Закључак (10 стр.), Литературу (18 стр) са 297. теоријско-методолошки и апликативно релевантних, превасходно на енглеском језику, референци, и пет Прилога (11 стр.). У функцији прегледног репрезентовања појединих разматрања, односно, података, у дисертацији је урађено 39 слика и 64 табеле.

26. Проблемска област, предмет, циљеви, хипотезе и истраживачка методологија докторске дисертације

Растућа комплексност, вишезначност и разноврсност проблема у савременим предузећима подразумева растућу разноврсност модела, техника, метода, методологија, који могу бити употребљени у концептуализовању, опредељивању, решавању проблема и структурирању проблемских ситуација пословне економије. Резултирајући, евидентан развој различитих системских теоријско-методолошких приступа решавању таквих проблема, тј. различитих системских методологија структурирања управљачких проблемских ситуација у предузећима, имплицира следеће релевантно питање: Која врста проблемске ситуације у пословној економији може бити креативно управљана којом врстом системске методологије? Утемељен одговор на дотично питање резултира из свеобухватног и детаљног, критичког преиспитивања теоријско-методолошких претпоставки уграђених у системске методологије, идентификовања њихових снага и слабости, истраживања корисности различитих модела, техника, метода придружених појединим системским методологијама. Уз то, сходно критичкој свесности, као кључној обавезаности критичког системског мишљења, основано се да закључити да свака поједина системска методологија превасходно кореспондира одређеном, поједином управљачком проблемском контексту, и не омогућава холистичко истраживање свих битних аспеката разматраног вишедимензионалног управљачког проблемског подручја. Релевантан увид да се кроз индивидуалну примену системских методологија не излази у сусрет захтевима за креативним, ефективним и ефикасним бављењем свим релевантним димензијама сложених, у времену изменљивих, вишезначних управљачких проблемских ситуација пословне економије, упућује на научну и практичну валидност и оправданост истраживања услова, претпоставки, начина, домета комбинованог коришћења системских методологија у бављењу управљачким проблемима у предузећима.

Респектујући опредељену - научно, практично и друштвено релевантну - проблемску област, предмет истраживања у докторској дисертацији представљају методолошки аспекти комбиноване употребе системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије. Водећи рачуна о кључним одређењима управљачких проблемских ситуација у предузећима - комплексност и вишезначност, у дисертацији је фокус на критичком, целовитом и детаљном истраживању методолошких димензија комплементарног коришћења интерпретативних и функционалистичких системских методологија у структурирању и креативном решавању проблема у савременим организацијама. Реч је о комбиновању Методологије *Soft Система* (МСС) и Системске Динамике (СД), односно, методологије Идентификовања и Тестирања Стратегијских Претпоставки (ИТСП) и Организационе Кибернетике (ОК) у осмишљеном управљању сложено-плуралистичким проблемским контекстима пословне економије. Сходно томе, у дисертацији су, кроз процес научно валидног истраживања, након идентификовања кључних одређења дотичних методологија, истражени услови, начини, домети и ограничења теоријско-методолошки утемељеног и апликативно корисног комбинованог коришћења прецизираних системских приступа менаџменту.

У складу са опредељеним проблемским подручјем, и утврђеним научно, практично и друштвено валидним предметом истраживања, постављен је основни циљ истраживања у дисертацији: Идентификовати и свеобухватно и критички преиспитати битне методолошке димензије и апликативне моћи комбинованог коришћења системских методологија, генерално, и, посебно, одређених интерпретативних и функционалистичких системских методологија, у унапређивању процеса управљања проблемским ситуацијама у предузећима. Из овако одређеног основног циља произашла су следећа три посебна циља истраживања у дисертацији: пре свега, у оквиру холистичког разматрања проблема пословне економије, издвојити, као кључни, комплексно-плуралистички проблемски контекст и системске методологије примерене креативном бављењу сложеним и вишезначним управљачким проблемским ситуацијама; затим, показати да мањкавости индивидуалне употребе интерпретативних системских методологија могу бити отклоњене придруживањем одговарајућих функционалистичко-структуралистичких системских методологија; коначно, утврђене увиде и знања о условима, начинима и дометима комплементарног коришћења интерпретативних и функционалистичких системских методологија у управљању стратегијским проблемима пословне економије верификовати кроз

испитивање синергијске употребе одређених системских приступа менаџменту у предузећима у Републици Србији.

Сагласно одређеном предмету и утврђеном циљу истраживања, у дисертацији су постављене и теоријско-методолошки и емпиријски тестиране следеће релевантне научне хипотезе:

1. Када је предмет разматрања комплексно-плуралистички проблемски контекст проблема пословне економије, онда за креативно управљање тим контекстом могу бити употребљене интерпретативне системске методологије структурирања проблемских ситуација;

1а. применом интерпретативних системских методологија, попут МСС-а и ИТСП-а, у управљању проблемским ситуацијама у предузећима, омогућава се холистичко истраживање међусобно различитих перцепција кључних *stakeholder*-а, тј. њихових често супротстављених схватања и тумачења једне исте проблемске области у предузећу, с циљем одређивања њиховог усаглашеног сврховитог деловања.

2. Како интерпретативне системске методологије, фокусиране на односе учесника у управљачким проблемским ситуацијама, не омогућавају целовито и детаљно истраживање структуре и функционисања предузећа, потребно им је придружити одговарајуће инструменте структуралистичко-функционалистичких системских методологија, попут СД и ОК;

2а. уколико структура представља битну детерминанту понашања система, онда модели СД - кроз одговарајуће компјутерске симулације - обезбеђују предвиђање будућег понашања истраживаног система;

2б. уколико су у системском истраживању структуре и функционисања предузећа идентификована релевантна одступања остварених резултата од његових циљева, онда модели ОК - кроз одговарајуће редизајнирање структуре и функционисања система предузећа - омогућавају унапређивање његове ефикасности и адаптивности.

3. Методолошки примереном комбинованом употребом системских методологија у структурирању управљачких проблемских ситуација пословне економије, креативно се унапређује процес управљања проблемским ситуацијама у предузећима.

У разматрању одређеног предмета истраживања, у дисертацији је, сходно прецизираним циљевима и постављеним хипотезама, коришћено, пре свега, системско мишљење, као валидан научни метод холистичког конципирања, проучавања, структурирања сложених, динамичких, интерактивних и вишезначних проблема пословне економије. Како у креативном, интердисциплинарном бављењу управљачким проблемским ситуацијама, системско мишљење подразумева употребу акционог истраживања, фокусираног на развој и коришћење примерених системских методологија структурирања проблемских ситуација, а не на методе и технике решавања проблема, докторанд се посебно бавио овим релевантним приступом научном истраживању, усмереном на откривање сврховитих промена, чијом имплементацијом може бити унапређена истраживана проблемска област у предузећу. С обзиром да за структурирање управљачких проблемских ситуација у предузећима могу бити употребљене различите системске методологије, у зависности од својстава истраживане ситуације, у дисертацији су критички разматране и емпиријски верификоване МСС и СД, односно, методологија ИТСП и ОК, као интерпретативне, тј. функционалистичке системске методологије, кореспондентне кључним одређењима комплексно-плуралистичких проблема пословне економије. Дотичне методологије, сходно својим теоријским утемељењима и методолошким развојима, подразумевају употребу различитих инструмената, тј. метода, техника, модела (тзв. богате слике, изворне дефиниције, концептуални модели, дијаграми са узрочним петљама, дијаграми проценивања претпоставки, итд.), одређених *software* пакета и слично.

Уз системско мишљење, у дисертацији је коришћен аналитички научни метод, као валидан научни инструментаријум откривања и прецизирања појединачних и посебних одређења истраживачких питања.

Идентификоване увиде и знања о релевантним методолошким димензијама комбиновања МСС-а и СД, односно, ИТСП-а и ОК у пословној економији, докторанд је верификовао кроз

оригинална емпиријска истраживања у предузећима у Републици Србији (РС). У тим истраживањима, за конкретне, сложене и вишезначне управљачке проблеме предузећа, као посебне истраживачке технике, коришћени су упитници и интервјуи. Прикупљање података је спроведено на одабраном узорку предузећа у РС. Прикупљени подаци су обрађени уз помоћ метода и техника односних системских методологија. Осим тога, у добијању резултата везаних за ефективност њихове индивидуалне, односно, комбиноване употребе, прикупљени подаци су обрађени применом статистичких метода и техника статистичког *software* пакета за друштвене науке (*Statistical Package for Social Sciences - SPSS 20.0*).

У поступку утврђивања укупних домета - предности и ограничења - комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије, и опредељивању закључака дисертације, докторанд је користила научни метод синтезе.

2.в. Садржај докторске дисертације

Сагласно опредељеном предмету и циљевима истраживања, постављеним научним хипотезама, и методолошком инструментаријуму истраживања, утврђен је следећи садржај докторске дисертације:

УВОД

I ДЕО: СИСТЕМСКИ ПРИСТУП БАВЉЕЊУ ПРОБЛЕМИМА ПОСЛОВНЕ ЕКОНОМИЈЕ

1. Проблемски контексти пословне економије
  - 1.1 Релевантна својства проблема пословне економије
  - 1.2 Проблеми *versus* проблемске ситуације
  - 1.3 Потреба за системским приступом бављењу проблемима пословне економије
  - 1.4 Основни типови проблемских контекста
2. Холистички инструменти управљања проблемским ситуацијама пословне економије
  - 2.1 Системске методологије структурирања управљачких проблемских ситуација
  - 2.2 Парадигме системског мишљења
  - 2.3 Системске метафоре
  - 2.4 Практично коришћење системских методологија - процена успешности употребе
3. Критичко системско мишљење (КСМ) - концепцијски оквир комбиновања системских методологија
  - 3.1 Базне претпоставке и принципи КСМ-а
  - 3.2 Кључна одређења комбинованог коришћења системских методологија
  - 3.3 Неки методолошки развоји комплементаризма
    - 3.3.1 Свеукупна интервенција у системима
    - 3.3.2 Критичка системска пракса
  - 3.4 Домети и ограничења синергијске употребе системских методологија
4. Избране комбинације системских методологија

II ДЕО: МЕТОДОЛОШКЕ ДИМЕНЗИЈЕ КОМБИНОВАНОГ КОРИШЋЕЊА МЕТОДОЛОГИЈЕ *СОФТ* СИСТЕМА (МСС) И СИСТЕМСКЕ ДИНАМИКЕ (СД) У ПРЕДУЗЕЋИМА

1. МСС као интерпретативна системска методологија структурирања комплексно-плуралистичких проблема у предузећима
  - 1.1 Теоријске основе
  - 1.2 Методолошка одређења
    - 1.2.1 Иницијално истраживање проблемских ситуација посредством богатих слика и изворних дефиниција
    - 1.2.2 Изградња концептуалних модела
    - 1.2.3 Поређење концептуалних модела са реалношћу и имплементација промена
  - 1.3 Домети и ограничења
  - 1.4 Практично коришћење Методологије *софт* система
2. Системска динамика - функционалистички системски приступ менаџменту

- 2.1 Теоријске основе
- 2.2 Процес моделирања
  - 2.2.1 Фаза концептуализације
  - 2.2.2 Формулација модела
  - 2.2.3 Фазе тестирања и имплементације
- 2.3 Домети и ограничења
- 2.4 Квалитативно и групно моделирање у Системској динамици
- 3. Комбиновање МСС-а и СД у сврховитом управљању проблемским ситуацијама у предузећима
  - 3.1 Претпоставке комбинованог коришћења МСС-а и СД
  - 3.2 Начини комбиновања МСС-а и СД
    - 3.2.1 Синтеза МСС-а и СД
    - 3.2.2 Методологија *софт* и динамичких система - МСДС методологија
    - 3.2.3 Комбиновање одређених метода и техника МСС-а и СД
  - 3.3 Дистинктивна својства и ограничења могућих начина комбиновања МСС-а и СД

III ДЕО: МЕТОДОЛОШКИ АСПЕКТИ КОМБИНОВАНЕ УПОТРЕБЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ ИДЕНТИФИКОВАЊА И ТЕСТИРАЊА СТРАТЕГИЈСКИХ ПРЕТПОСТАВКИ (ИТСП) И ОРГАНИЗАЦИОНЕ КИБЕРНЕТИКЕ (ОК) У ПОСЛОВНОЈ ЕКОНОМИЈИ

- 1. ИТСП у управљању плуралистичким проблемским ситуацијама пословне економије
  - 1.1 Теоријске основе и принципи
  - 1.2 Методолошка одређења
    - 1.2.1 Формирање група
    - 1.2.2 Идентификовање претпоставки
    - 1.2.3 Дијалектичка дебата
    - 1.2.4 Синтеза
  - 1.3 Дизајнирање процеса дијалектичке синтезе
    - 1.3.1 Дијалектички савет
    - 1.3.2 Формална дебата о политици
    - 1.3.3 Дизајн временског планирања са модератором
  - 1.4 Однос дијалектичког и алтернативних прилаза решавању проблема
  - 1.5 Домети и ограничења
- 2. Организациона Кибернетика у структурирању комплексних проблемских ситуација у предузећима
  - 2.1 Теоријске основе
    - 2.1.1 Базни принципи - Закон потребне варијететности
    - 2.1.2 Базни принцип - рекурзија
  - 2.2 Методолошка одређења
    - 2.2.1 Кључни елементи Модела система способног да опстане (ССО-модел)
    - 2.2.2 Коришћење ССО модела у (ре)дизајнирању предузећа
  - 2.3 Предности и недостаци Организационе кибернетике као функционалистичког системског приступа менаџменту
  - 2.4 Практично коришћење ССО модела - поуке за менаџере
- 3. Комбинована употреба ИТСП-методологије и ОК у креативном управљању проблемским ситуацијама у предузећима
  - 3.1 Претпоставке и услови
  - 3.2 Потенцијални начин комбиновања
  - 3.3 Критички осврт

IV ДЕО: МОГУЋА КОМБИНОВАНА УПОТРЕБА МСС-а И СД У ПРЕДУЗЕЋИМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

- 1. Идентификовање проблемског подручја
- 2. МСС као интерпретативна системска методологија структурирања комплексно-плуралистичких проблема у предузећима
  - 2.1 Управљање друштвеном одговорношћу предузећа као комплексно-плуралистичком проблемском ситуацијом

- 2.2 Изградња богате слике
- 2.3 Изворне дефиниције
- 2.4 Изградња концептуалних модела
- 2.5 Фаза поређења - емпиријско истраживање у Републици Србији
  - 2.5.1 Дизајнирање упитника и карактеристике узорка
  - 2.5.2 Димензионалност упитника (факторска анализа)
  - 2.5.3 Резултати дескриптивне статистике и тестирања нормалности дистрибуције варијабли
- 3. Системска динамика као подршка МСС-у: предвиђање ефеката идентификованих промена
  - 3.1 Резултати корелационе и регресионе анализе
  - 3.2 Дијаграми и једначине нивоа и стопа
  - 3.3 Дијаграм са узрочним петљама
- 4. Интерпретација резултата и идентификација подручја будућих истраживања

У ДЕО: МОГУЋЕ КОМБИНОВАНО КОРИШЋЕЊЕ ИТСП-а И ОК У ПРЕДУЗЕЋИМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

- 1. Формулисање заједничке стратегије релевантних *stakeholder*-а предузећа помоћу ИТСП методологије
  - 1.1 Емпиријско истраживање у предузећима у Републици Србији
    - 1.1.1 Дизајнирање упитника и карактеристике узорка
    - 1.1.2 Резултати истраживања
  - 1.2 Формирање група
  - 1.3 Идентификовање претпоставки
  - 1.4 Дијалектичка дебата
  - 1.5 Фаза синтезе
- 2. ОК као подршка ИТСП методологији у управљању комплексношћу
  - 2.1. Предузеће А у концепцијском оквиру ССО модела
    - 2.1.1 Идентификација система
    - 2.1.2 Дијагноза система
  - 2.2 Могући редизајн предузећа А
- 3. Интерпретација резултата као основа за будућа истраживања

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОЗИ 1, 2, 3, 4, 5

Први део докторске дисертације, насловљен: Системски приступ бављењу проблемима пословне економије (стр. 9-58.), посвећен је системској концептуализацији проблема у пословној економији. У оквиру четири логички повезана одељка разматрана су кључна својства проблема у пословној економији, прецизиране дистинкције између концепата проблеми и проблемске ситуације, идентификована потреба за системском реконцептуализацијом проблема пословне економије, утврђени основни типови управљачких проблемских контекста у организацијама. Као релевантни инструменти холистичког управљања проблемима у предузећима размотрене су кључне парадигме системског мишљења (функционалистичка, интерпретативна, еманципаторна и постмодернистичка), системске метафоре, и резултирајуће системске методологије, и, прелиминарно, критички преиспитани донети њихове практичне употребе. Како критичко системско мишљење представља концепцијски оквир валидног комбиновања системских методологија, презентирани су кључне обавезаности критичког системског мишљења, издвојена битна одређења комбинованог коришћења системских методологија, а као посебни плуралистички методолошки развоји истражене су Свеукупна интервенција у системима и Критичка системска пракса. Ослањајући се на спроведена истраживања, издвојене су одговарајуће системске методологије (Методологија *soft* система - МСС и методологија Идентификовања и тестирања стратегијских претпоставки - ИТСП), развијене у оквиру интерпретативне парадигме, односно, системске методологије функционалистичке парадигме (Системска динамика - СД и Организациона киберметика - ОК),

чије је комбиновано коришћење у бављењу проблемима пословне економије, и то са становишта релевантних методолошких димензија, целовито и детаљно, критички истражено у наредним деловима дисертације. Кроз презентирани истраживања, докторанд је теоријско-методолошки потврдио хипотезе 1 и 2 дисертације да за креативно управљање комплексно-плуралистичким проблемским контекстом проблема пословне економије могу бити оправдано употребљене интерпретативне системске методологије структурирања проблемских ситуација, и да, сходно утврђеном релевантном увиду, интерпретативне системске методологије, фокусиране на односе учесника у управљачким проблемским ситуацијама, не омогућавају целовито и детаљно истраживање структуре и функционисања предузећа, те да им је потребно придружити одговарајуће структуралистичко-функционалистичке системске методологије, односно, њихове поједине инструменте.

У другом делу дисертације насловљеном: Методолошке димензије комбинованог коришћења Методологије *soft* система (МСС) и Системске динамике (СД) у предузећима (стр. 59-131.), докторанд се, кроз три одељка, експлицитно бавио идентификовањем и целовитим преиспитивањем методолошких аспеката комплементарне употребе МСС-а и СД у управљању проблемским ситуацијама у предузећима. Детаљно су, пре свега, представљене теоријске основе и кључна методолошка одређења МСС-а, утврђени домети и ограничења односног интерпретативног системског приступа менаџменту, преиспитане могућности његовог практичног коришћења. Затим, као посебан методолошки репрезентант функционалистичко-структуралистичког системског мишљења, размотрена је СД, презентирањем њених теоријских фундамената, одговарајућим концептуализовањем процеса моделирања, прецизирањем резултирајућих домета и ограничења, уз посебно разматрање - за ову методологију релевантног - квалитативног и групног моделирања. У оквиру непосредног испитивања методолошких димензија комбиновања МСС-а и СД у осмишљеном управљању проблемским ситуацијама у предузећима, издвојене су и критички вредноване битне претпоставке њиховог комплементарног коришћења, а као два релевантна начина њиховог комбиновања детаљно су и критички разматране синтеза МСС-а и СД, и Методологија *soft* динамичких система. Посебна пажња је посвећена условима, начинима и ефектима комбиновања одређених метода и техника развијених у оквиру МСС-а и СД. Ослањајући се на спроведена истраживања, докторанд је у овом делу дисертације теоријско-методолошки потврдио хипотезе 1а, 2а и 3, односно, да се применом МСС, као интерпретативне системске методологије, у управљању проблемским ситуацијама у предузећима, омогућава холистичко истраживање међусобно различитих перцепција кључних *stakeholder*-а, тј. њихових често супротстављених схватања и тумачења једне исте проблемске области у предузећу, с циљем опредељивања њиховог усаглашеног сврховитог деловања, затим, да уколико је понашање система детерминисано његовом структуром, онда СД обезбеђује предвиђање будућег понашања истраживаног система, и, коначно, да се кроз методолошки примерено комбиновано коришћење дотичних системских методологија у структурирању комплексно-плуралистичких проблемских ситуација пословне економије може креативно унапредити процес управљања њима.

У трећем делу дисертације под насловом: Методолошки аспекти комбиноване употребе методологије Идентификовања и Тестирања Стратегијских Претпоставки (ИТСП) и Организационе Кибернетике (ОК) у пословној економији (стр. 132-201.), идентификоване су и критички истражене релевантне методолошке димензије комплементарног коришћења ИТСП-а и ОК у управљању сложено-плуралистичким проблемима у предузећима. Уз детаљно елаборирање теоријских основа и принципа ИТСП-методологије, њених кључних фаза (формирање група, идентификовање претпоставки, дијалектичка дебата, и синтеза), посебна пажња је посвећена битним питањима дизајнирања дијалектичке синтезе, односу дијалектичког и алтернативних приступа решавању проблема, и прецизирању домета и ограничења односног интерпретативног системског приступа менаџменту. У оквиру утврђивања кореспондентности ОК екстремно комплексним управљачким проблемским ситуацијама, након презентирања њених теоријских постулата и методолошких одређења утврђене су њене предности и недостаци, као структуралистичког системског приступа менаџменту. У целовитом испитивању методолошких димензија комплементарне употребе ИТСП-методологије и ОК у сврховитом управљању проблемским ситуацијама у предузећима, утврђене су и критички вредноване претпоставке и могући начини њиховог комбиновања. Истраживањима спроведеним у овом

делу дисертације, докторанд је теоријско-методолошки потврдио хипотезе 1а, 2б и 3, односно, да се применом ИТПС-методологије, као интерпретативне системске методологије, у управљању плуралистичким проблемским ситуацијама у предузећима, омогућава холистичко истраживање међусобно супротстављених схватања и тумачења једне исте проблемске области у предузећу од стране кључних *stakeholder*-а, с циљем долажења (кроз дијалектичку дебату) до синтезе, тј. њиховог усаглашеног, циљно усмереног деловања, затим, да уколико су у холистичком проучавању структуре и функционисања предузећа утврђена битна одступања остварених резултата од његових циљева, онда ОК-модел - кроз одговарајуће редизајнирање структуре и функционисања система предузећа - омогућавају унапређивање његове ефикасности и адаптивности, и коначно, да процес управљања проблемским ситуацијама у предузећима може бити значајно унапређен методолошки аргументованом комбинованом употребом односних системских методологија, и њихових придружених техника, метода, модела у структурирању управљачких проблемских ситуација пословне економије.

Ослањајући се на критички, целовито и детаљно истражене методолошке аспекте комплементарног коришћења МСС-а и СД, докторанд је у четвртм делу дисертације насловљеном: Могућа комбинована употреба МСС-а и СД у предузећима у Републици Србији (стр. 202-248.), представио оригинално емпиријско истраживање комплементарног коришћења МСС-а и СД у конкретној комплексно-плуралистичкој проблемској ситуацији: Друштвена одговорност предузећа као претпоставка одрживог развоја. У структурирању дотичне проблемске ситуације, пре свега, с циљем репрезентовања тзв. Света системског мишљења, примењени су одговарајући МСС-инструменти - богате слике, изворне дефиниције, концептуални модели. Затим, у функцији системског истраживања односног реалног света, утврђен је узорак предузећа у аутомобилској индустрији на подручју Града Крагујевца, састављен и - односним предузећима - дистрибуиран упитник. Подаци су обрађени применом одговарајућих метода и техника *software* пакета SPSS 20.0. Кроз упоређивање реалног стања са развијеним концептуалним моделима одређене су одговарајуће системски пожељне и културално изводиве промене. Као методолошка подршка МСС-у у креативном управљању друштвеном одговорношћу предузећа, непосредно је примењена СД, односно, њени инструменти - одговарајуће развијени дијаграми са узрочним петљама и дијаграми нивоа и стопа, и то за потребе истраживања динамичке усклађености промена, тј. предвиђања њихових ефеката. Презентирана интерпретација добијених резултата комбиновања МСС-а и СД у односној проблемској ситуацији упућује, пре свега, на непосредну емпиријску верификацију хипотеза 1а, 2а и 3, и истовремено, на одговарајућа ограничења релевантна за будућа истраживања.

Пети део дисертације под насловом: Могуће комбиновано коришћење ИТСП-а и ОК у предузећима у Републици Србији (стр. 249-289.), посвећен је истраживању комплементарне употребе ИТСП-методологије и ОК у предузећу А у формулисању пословне стратегије у условима глобалне економске кризе. У истраживању ставова запослених у предузећу А и предузећима која су његови релевантни *stakeholder*-и о могућим стратегијама у условима глобалне економске кризе, потребни подаци су прикупљени применом одговарајућег интервјуа и упитника. На основу добијених резултата, издвојене су различите групе *stakeholder*-а, и идентификоване кључне претпоставке које подржавају различите, алтернативне стратегије. Како фазе дебате и синтезе нису могле бити спроведене у реалним условима, представљена је могућа, на резултатима емпиријског истраживања утемељена, расправа и дијалектичка синтеза. Као методолошка подршка ИТСП-методологији у имплементацији одређене стратегије, тј. у управљању комплексношћу, примењена је ОК, и њен кључни методолошки инструмент - Модел система способног да опстане (ССО-модел). Кроз валидно истраживање, предузеће А је идентификовано и дијагностиковано у концепцијском оквиру ССО-модела, и, конкретно, одређена су могућа унапређења његове структуре и функционисања. Из критичке интерпретације добијених резултата спроведеног истраживања непосредне комплементарне употребе ИТСП-методологије и ОК у реалним условима, произилази емпиријска потврђеност хипотеза 1а, 2б и 3, и аргументовано издвајање одређених ограничења, која могу бити научно валидан предмет будућих истраживања.

У завршним разматрањима (стр. 291-300.), докторанд је утемељено синтетизовала релевантне закључне ставове о системском реконцептуализовању проблемских ситуација пословне

економије, експлицитно аргументовала теоријско-методолошку и емпиријску потврђеност основних хипотеза свог истраживања, истакла оправданост, предуслове, начине, предности и ограничења комбинованог коришћења интерпретативних и функционалистичких системских методологија у пословној економији, и то са становишта пружања непосредне подршке менаџерима у креативном структурирању комплексних и вишезначних управљачких проблема, издвојила теоријска и методолошка питања релевантна за будућа истраживања.

3. ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ (Критеријуми Правилника Универзитета у Крагујевцу о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, Прилог бр. 2, Тачка 2)

3а. Значај и допринос докторске дисертације са аспекта актуелног стања у односној научној области

На основу целовите и детаљне анализе докторске дисертације докторанда, мр Дејане Златановић, Комисија оцењује да је односна дисертација значајна у научном и практичном смислу, посебно, у области савременог *systems science*-а и *management science*-а, и да поседује релевантан теоријско-методолошки и апликативни допринос системској реконцептуализацији, развоју и примени холистичких инструмената креативног управљања комплексним и вишезначним проблемским ситуацијама пословне економије.

Са научног становишта, ослањајући се на критичко преиспитивање релевантне актуелне литературе из односне научне области, докторска дисертација својим укупним интердисциплинарним истраживањем и утврђеним резултатима експлицитно доприноси: пре свега, унапређивању разумевања неопходности, услова, начина и домета холистичког концептуализовања сложених и плуралистичких управљачких проблема у предузећима; затим, ширењу и продубљивању знања о теоријским фундаментима, методолошко-методским развојима одређених интерпретативних и функционалистичких системских методологија структурирања проблемских ситуација пословне економије, предностима и мањкавостима њихове индивидуалне употребе; даље, генерисању нових увида и сазнања о оправданости, претпоставкама, начинима, предностима и ограничењима комбиноване употребе интерпретативних и функционалистичких системских приступа менаџменту у предузећима; такође, идентификовању отворених концепцијских, теоријских, методолошких проблема, релевантних за будућа истраживања у односној научној области *systems science*-а и *management science*-а.

Истовремено, практични значај и допринос дисертације непосредно резултирају из оригиналног емпиријског истраживања услова, начина и домета комплементарног коришћења одговарајућих интерпретативних (МСС, ИТСП) и функционалистичких системских методологија (СД и ОК) у предузећима у Републици Србији (РС). Односно, валидност утврђених теоријско-методолошких знања о комбинованој употреби дотичних системских методологија у управљању комплексно-плуралистичким проблемским ситуацијама пословне економије, и њихова практична корисност, емпиријски су верификовани у конкретним проблемским ситуацијама предузећа у РС - у управљању друштвено одговорним пословањем предузећа, односно, у формулисању примерене пословне стратегије предузећа у условима глобалне економске кризе.

Посебан значај истраживања у докторској дисертацији резултира из чињенице да је реч о научно и практично важном проблемском подручју *systems science*-а и *soft* и критичког *management science*-а, коме у нашој академској заједници није посвећена примерена пажња.

Комисија оцењује да су - у теоријско-методолошком и апликативном смислу - презентирана истраживања и утврђени истраживачки резултати у функцији даљег развоја односне научно релевантне проблемске области, и пружања непосредне, креативне подршке менаџерима у унапређивању процеса управљања предузећима у савременим условима пословања.

36. Оцена да је урђена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада докторанда у дотичној научној области

Комисија оцењује да је урађена докторска дисертација под насловом: **Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије** резултат оригиналног научног рада докторанда, мр Дејане Златановић.

Прелиминарно опредељена научно и практично релевантна, актуелна, проблемска област савременог *systems science*-а и *management science*-а, на основу ње утврђен теоријско-методолошки и апликативно валидан предмет истраживања, прецизирани истраживачки циљеви, постављене, тестиране и потврђене примерене научне хипотезе, употребљен научни инструментаријум кореспондентан предмету, циљевима и хипотезама истраживања, спроведена интердисциплинарна истраживања и утврђени кључни резултати истраживања сведоче о томе да докторска дисертација мр Дејане Златановић садржи све битне димензије и представља резултату аутентичног научно-истраживачког рада докторанда. Мр Дејана Златановић је - у концепцијском оквиру критичког системског мишљења - критички, аргументовано, самостално преиспитала релевантне методолошке димензије комплементарне употребе одређених системских приступа менаџменту, оригинално одређујући Методологију *софт* система, тј, методологију Идентификовања и тестирања стратегијских претпоставки, као доминантне интерпретативне методологије, и методологију Системске динамике, тј, методологију Организационе кибернетике, као функционалистичке методологије подршке у креативном управљању сложено-плуралистичким управљачким проблемским контекстима пословне економије. Идентификована релевантна теоријска, методолошка и методска знања о условима начинима и ограничењима комбиноване употребе односних системских методологија потврђена су у оригиналном емпиријском истраживању, уз прецизирање битних снага, али и ограничења комплементарне примене системских методологија у реалним условима савремене пословне економије. Комисија сматра да спроведено научно интердисциплинарно истраживање и укупни, критички утврђени истраживачки резултати у докторској дисертацији мр Дејане Златановић требају бити оцењени као релевантан, оригиналан теоријско-методолошки и апликативни допринос у односној области савременог критичког *management science*-а.

37. Преглед остварених резултата докторанда у односној научној области

Докторанд, мр Дејана Златановић, је самостално урадила и публиковала већи број научно валидних, теоријско-методолошки и апликативно релевантних радова у научној области којој припада предмет истраживања њене докторске дисертације. Комисија посебно истиче чињеницу да је реч о ауторским радовима докторанда, ослоњеним на критичко преиспитивање релевантне литературе и откривање могућих унапређивања у досадашњим истраживањима у односној области *systems science*-а и *management science*-а. У позитивно рецензираним радовима публикованим у тематским зборницима националног значаја, чланцима објављеним у водећим научним часописима националног значаја, и рефератима саопштеним на научним, националним и међународним, симпозијумима у оквиру секција Менаџмент (публикованим у целости у оквиру зборника симпозијума), докторанд се студиозно и критички бавила оним релевантним истраживачким питањима која су непосредно кореспондентна проблемској области и предмету истраживања у докторској дисертацији, конкретно, теоријским фундаментима, методолошко-методским развојима, начинима и донетима индивидуалне примене појединих системских методологија, и, посебно, неким од битних методолошких аспеката комбиноване употребе појединих системских методологија у решавању управљачких проблема у организацијама. Комисија посебно указује на следеће радове докторанда у односној научној области:

Златановић, Д. (2014). Интерпретативна системска методологија у управљању проблемским ситуацијама локалне привреде. У Љ. Максимовић и Н. Станишић (ред.), *Стање и перспективе економског развоја града Крагујевца* (283-295), Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, УДК 005.31:005.7, 005.336.1, COBISS.SR-ID 513332828, ISBN 978-86-6091-048-8

Златановић, Д. (2013). Дијалектички приступ управљању проблемским ситуацијама у организацијама. У В. Бабић и М. Ђорђевић (ред.), *Карактеристике, концепти и изазови менаџмента у савременим условима пословања* (321-345), Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, УДК 519.8, COBISS.SR-ID 513201500, ISBN 978-86-6091-041-9

Златановић, Д. (2013). Комбиновано коришћење системских методологија - критички прилаз управљању проблемским ситуацијама, *Зборник радова XL Симпозијума о операционим истраживањима - SYM-OP-IS' 2013*, Златибор, 8-12. септембар 2013, Факултет Организационих наука Универзитета у Београду, Београд, едитори: Милан Мартић, Мирко Вујошевић, Драгана Макајић-Николић, Марија Кузмановић, Гордана Савић, стр. 636-641. УДК 519.8:005.7, COBISS.SR-ID 513358684, ISBN 978-86-7680-286-9

Златановић, Д. (2012). Модел система способног да опстане у (ре)дизајнирању организације - Студија случаја = Viable system model in (re)designing an organization - Case study, *Економске теме*, Економски факултет Универзитета у Нишу, бр. 1 (2012), стр. 101-120. УДК 330.46, COBISS.SR-ID 512972636, ISSN 0353-8648 (Printed Issue), ISSN 2217-3668 (Online Issue)

Златановић, Д. (2012). Модели Системске динамике у решавању управљачких проблема = System dynamics models in management problems solving. *Економски хоризонти*, Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, бр. 1 (2012), стр. 23-36. doi: 10.5937/econhor 1201023Z. УДК 005.5:519.87, 005.521, COBISS.SR-ID 190824972, ISSN 1450-863X, e-ISSN 2217-9232

Златановић, Д. (2010). Комбиновано коришћење Системске динамике и Организационе кибернетике у решавању управљачких проблема - домети и ограничења. *Пословна економија*, бр. 2 (2010), стр. 259-288. УДК 005.9:007, COBISS.SR-ID 512715356, ISSN 1820-6859

Златановић, Д. (2010). Структурирање управљачких проблемских ситуација Методологијом софтверних система. *Економски хоризонти*, Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, број 2 (2010), стр. 95-112. УДК 005.31:005.7, 005.336.1, COBISS.SR-ID 179607820, YU ISSN 1450-863X

Зг. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија оцењује да докторска дисертација под насловом: **Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије** докторанда, мр Дејане Златановић, потпуно испуњава све захтеве везане за садржај, обим, квалитет и резултате истраживања у односу на пријављену и одобрену тему. У складу са одређеном, релевантном научном проблемском области, докторанд је утврдила научно, практично и друштвено валидан предмет истраживања, прецизирала истраживачке циљеве, и поставила одговарајуће научне хипотезе. Резултирајући садржај дисертације, структуриран у пет логички усаглашених делова, примерен је предмету, циљевима и истраживачким хипотезама. Ослањајући се на критичко вредновање релевантне литературе, докторанд је - кроз примену научног инструментаријума савременог критичког системског мишљења, уз анализу и синтезу - теоријско-методолошки и емпиријски тестирала, односно, потврдила постављене хипотезе, идентификујући научно и практично релевантне истраживачке резултате кореспондентне постављеним циљевима истраживања.

Зд. Научни резултати докторске дисертације

Најважнији научни резултат истраживања у докторској дисертацији докторанда, мр Дејане Златановић, насловљеној: **Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије**, по мишљењу Комисије, је теоријско-методолошки засновано утврђивање да се примереном комплементарном употребом одговарајућих системских методологија у управљању комплексним и плуралистичким проблемским ситуацијама у предузећима отклањају битна ограничења њихове индивидуалне употребе, и, истовремено, суштински доприноси

унапређивању процеса управљања у савременим предузећима. Комисија, као главне научне резултате истраживања у докторској дисертацији, издваја:

- Системско разумевање и утемељена холистичка реконцептуализација сложених, динамичких, интерактивних и вишезначних управљачких проблема пословне економије.
- Идентификовање и опредељивање комплексно-плуралистичког управљачког проблемског контекста, као методолошки и апликативно валидног контекста стратегијских проблема пословне економије.
- Аргументовано издвајање примереног парадигматског оквира - интерпретативна и функционалистичко-структуралистичка парадигма, и одговарајућих методолошких развоја - Методологија *soft* система (МСС), методологија Идентификовања и тестирања стратегијских претпоставки (ИТСП), Системска динамика (СД), и методологија Организационе кибернетике (ОК), кореспондентних сложено-вишедимензионалним управљачким проблемима у савременим предузећима.
- Прецизирање теоријско-методолошки и апликативно релевантних ограничења индивидуалног коришћења интерпретативних (МСС и ИТСП) и функционалистичких системских методологија (СД и ОК) у структурирању комплексно-плуралистичких управљачких проблемских ситуација пословне економије.
- Теоријски и методолошки аргументовано разјашњавање неопходности, услова, начина, консеквенци комбинованог коришћења интерпретативних системских методологија, као доминантних, са функционалистичким системским методологијама, као методологијама подршке.
- Кроз критичку евалуацију кључних методолошких аспеката комплементарне употребе издвојених системских методологија, теоријско-методолошки је потврђено да у холистичком истраживању интерпретација *stakeholder*-а о сложеним и вишезначним проблемима предузећа, с циљем опредељивања њиховог усаглашеног сврховитог деловања, треба употребити - као доминантне - интерпретативне системске методологије: МСС, тј. ИТСП, а, да, сходно чињеници да ове системске методологије не обезбеђују свеобухватно истраживање структуре и функционисања предузећа неопходно им је придружити - као методологије подршке - одговарајуће функционалистичко-структуралистичке системске методологије: СД (чији модели обезбеђују предвиђање понашања система предузећа), тј. ОК (чији ССО-модел, омогућава дизајнирање ефикасне и адаптивне организације).
- Идентификовањем кључних концепцијско-теоријских и методолошко-методских ограничења комплементарне употребе односних интерпретативних и функционалистичких системских методологија, одређена су - за будућа истраживања - научно релевантна отворена питања парадигматске несамерљивости и неукључивања притисака, као битне димензије управљачких проблемских ситуација у предузећима.

Опредељени битни научни резултати дисертације, емпиријски верификовани у предузећима у Републици Србији, указују да се примереним комплементарним коришћењем системских приступа менаџменту може научно основано и практично корисно подржати процес креативног управљања у домаћим предузећима

3ђ. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Утврђени научни резултати истраживања у докторској дисертацији докторанда, мр Дејане Златановић, насловљеној: **Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије**, поседују релевантну теоријску и практичну корисност и применљивост.

С обзиром на научну важност односне проблемске области и предмета истраживања у дисертацији, и њихову недовољну обрађеност у нашој академској заједници, укупна

презентирана разматрања и аргументовано утврђени истраживачки резултати значајно доприносе у теоријском и методолошком смислу даљем унапређивању *systems science*-а и *management science*-а. Уз подршку критичког системског мишљења, ослањајући се на његове две кључне обавезаности критичку свесност и унапређивање, докторанд је - кроз целовито и детаљно преиспитивање методолошких аспеката комплеметарне употребе интерпретативних и функционалистичких системских методологија - дошао до научно валидних увида о претпоставкама, начинима, укупним резултатима, и посебно, одређеним ограничењима комбинованог коришћења системских приступа менаџменту. Односни увиди и сазнања теоријско-методолошког карактера представљају значајан допринос, посебно у области критичког *management science*-а. Уз то, када је реч о применљивости и корисности резултата дисертације у теорији, од одговарајуће важности је издвајање релевантних теоријских и методолошких ограничења комплеметарне употребе интерпретативних и функционалистичких системских методологија, и прецизирање отворених питања парадигматске несамерљивости, и апстраховања присиле, као битне димензије управљачких проблемских ситуација у предузећима, чијим се апострофирањем отварају научно валидни оквири унапређивања посебно критичког *management science*-а.

Са становишта применљивости и корисности резултата дисертације у пракси, од важности је чињеница да је докторанд, кроз изворно емпиријско истраживање претпоставки, начина, предности и мањкавости комбиноване употребе одговарајућих интерпретативних (МСС, ИТСП) и структуралистичких системских методологија (СД и ОК) у предузећима у Републици Србији, заправо, верификовао валидност генерисаних теоријско-методолошких знања о комплементарном коришћењу дотичних системских методологија у управљању реалним комплексно-плуралистичким проблемским ситуацијама пословне економије, конкретно, у управљању друштвено одговорним пословањем преузећа, односно, у формулисању примерене пословне стратегије предузећа у условима глобалне економске кризе.

Комисија оцењује да презентирана интердисциплинарна истраживања у дисертацији и утврђени резултати значајно доприносе даљем теоријско-методолошком развоју односно научно релевантне проблемске области савременог *systems science*-а и *management science*-а, и пружању креативне подршке менаџерима у унапређивању процеса управљања у савременим условима пословања.

3е. Начини презентирања резултата научној јавности

Релевантност теоријско-методолошких и апликативних истраживања, и научни и практични значај и допринос истраживачких резултата докторанда, мр Дејане Златановић, у докторској дисертацији под насловом: **Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије** упућују на оправданост и важност презентирања утврђених увида и генерисаних знања домаћој и иностраној научној јавности. Кроз научне чланке, публиковане у референтним научним часописима, реферате, саопштене на научним конференцијама и симпозијумима, поглавља у одговарајућим монографијама и тематским зборницима, омогућиће се критичко преиспитивање и валидација резултата утврђених у дисертацији, и, истовремено, шире упознавање домаће и иностране академске заједнице с њима. То тим пре, што је докторанд већ кроз следећа два ауторска научна рада презентовао научној јавности део својих истраживања у односној научној области:

Златановић, Д. (2010). Комбиновано коришћење Системске динамике и Организационе кибернетике у решавању управљачких проблема - домети и ограничења. *Пословна економија*, бр. 2 (2010), стр. 259-288. УДК 005.9:007, COBISS.SR-ID 512715356, ISSN 1820-6859

Златановић, Д. (2013). Комбиновано коришћење системских методологија - критички прилаз управљању проблемским ситуацијама. *Зборник радова XL Симпозијума о операционим истраживањима - SYM-OP-IS' 2013*, Златибор, 8-12. септембар 2013, Факултет Организационих наука Универзитета у Београду, Београд, едитори: Милан Мартић, Мирко

4. ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија је једногласна у оцени да докторска дисертација докторанда, мр Дејане Златановић, насловљена: **Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије** испуњава све суштинске и формалне услове за јавну одбрану.

5. ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу изнетих релевантних чињеница, утврђених констатација, спроведене анализе и прецизиране оцене резултата докторске дисертације, Комисија предлаже Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације мр Дејане Златановић под насловом **Методолошки аспекти комбинованог коришћења системских методологија у управљању проблемским ситуацијама пословне економије**, и одобри њену јавну одбрану.

Чланови Комисије

1. Мила П. Петровић

Др Славица П. Петровић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Менаџмент и пословна економија

2. Арсенски Зора

Др Зора Арсовски, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Статистика и информатика

3. Милошевић

Др Марко Бацковић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Београду, ужа научна област Статистика и математика

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО: 22 DEC 2014			
Број	Прилог	Број	
3460/8-211			

у Крагујевцу,
15. децембар 2014.